

Mehoffer

MALARSTWO/PAINTING

BOSZ
art

Aktywna obecność Józefa Mehoffera (1869–1946) w polskim życiu artystycznym trwała ponad pół wieku. Do rodzimego panteonu wszedł jednak głównie jako wybitny artysta Młodej Polski. W okresie tym stworzył bowiem dzieła najbardziej oryginalne, współdecydujące o artystycznym obliczu epoki.

Urodził się 19 marca 1869 roku w Ropczycach jako syn tamtejszego starosty, c.k. radcy sądowego Wilhelma von Mehoffera, potomka przybyłej do Galicji rodziny austriackiej. Dorastał i kształcił się w Krakowie. Od 1887 roku uczył się w Szkole Sztuk Pięknych pod kierunkiem Jana Matejki. Pobierał także nauki w Akademii wiedeńskiej. Równoległe odbył studia prawnicze. W latach 1891–1896 przebywał głównie w Paryżu, gdzie studiował m.in. w École Nationale des Beaux-Arts. Od roku 1900 znajdował się w gronie pedagogów krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych.

Główną domeną Józefa Mehoffera było malarstwo sztalugowe oraz dekoracyjne (witraże i polichromie). Uprawiał także rysunek, grafikę warsztatową oraz użytkową – stworzył wystrój kilku wnętrz wraz z wyposażeniem. W jego *oeuvre* znalazły się ponadto scenografie teatralne, a nawet ogrody. Obrazy Mehoffera to głównie portrety, motywy ogrodowe, wnętrza, pejzaże i przedstawienia religijne. Jego najsztywniejszym dziełem jest niewątpliwie *Dziwny ogród* (1903) – portret sztywnożony żony i synka artysty w rozświetlonym wiejskim sadzie, z motywem ogromnej, wyłożonej wałki. Obraz ten ze względu na swą tajemniczą, nieco baśniową aurę sytuuje się w nurcie europejskiego symbolizmu tamtych lat.

Zainteresowanie się Mehoffera sztuką dekoracyjną ma początek w jego udziale w latach 1890–1891 w restauracji kościoła Mariackiego w Krakowie, w ramach której pracował przy realizacji polichromii Matejki oraz projektował swoje pierwsze przeszklenia. Z kolei wyjazd do Francji umożliwił mu poznanie urody i maestrii tamtejszych dawnych witraży. W Paryżu zetknął się ponadto z dekoracyjnymi tendencjami nowej sztuki. W 1895 roku Mehoffer zwyciężył w międzynarodowym konkursie na projekt witrażu *Apostołowie* we Fryburgu w Szwajcarii. Zapoczątkował tym samym swoje największe dzieło: potężny zespół witraży z lat 1895–1936 w tamtejszej katedrze, uznany za jedno ze szczytowych osiągnięć modernizmu w skali światowej.

Sam artysta przykładał jednak większą wagę do zadań krajowych. Jego prace zdobią m.in. katedrę na Wawelu czy też salę posiedzeń dawnej Izby

Józef Mehoffer (1869–1946) was active in the Polish art world for over half a century, but he joined his country's pantheon chiefly for his work as a prominent artist of the Młoda Polska period. This was when he made his most original works, which made a crucial contribution to the overall image of the arts of that age.

He was born on 19 March 1869 at Ropczyce, as the son of Wilhelm von Mehoffer, the local starost (administrative official) and legal adviser. The family came from Austria and had settled in Galicia (the Austrian zone of partitioned Poland). Józef grew up and went to school in Kraków. In 1887 he enrolled in the Kraków School of Fine Art, where he was a student of Jan Matejko. Later he studied at the Vienna Academy, and also read Law. He spent most of 1891–1896 in Paris, studying at the École Nationale des Beaux-Arts. In 1900 he joined the staff of the Kraków Academy of Fine Arts.

Mehoffer's chief domains were easel painting and the decorative arts (stained glass and polychromy). He also did drawings, printmaking and applied graphics. He designed several interiors with their furnishings, theatre stage sets, and even gardens. He painted portraits, garden motifs, interiors, landscapes, and religious subjects. His most famous painting by far is *The Strange Garden* (1903), with his elegant wife and son in a sunlit country orchard and the motif of a huge golden dragon-fly. The mysterious, somewhat fairy-tale atmosphere of this picture puts it in the sphere of the European Symbolism of those times.

Mehoffer's interest in the decorative arts started with his part in the 1890–1891 restoration project of St. Mary's Church in Kraków, in which he painted some of the polychromies designed by Matejko and made his first stained-glass windows. His stay in France gave him the chance to observe the beauty and finesse of the French medieval stained glass. In Paris he also discovered the latest trends in the decorative arts. In 1895 *The Apostles*, Mehoffer's stained-glass design, won an international competition for a new window in Fribourg Cathedral (Switzerland). This award launched his biggest project, a gigantic set of stained-glass windows for that Cathedral (1895–1936), regarded as one of finest examples of Modernism worldwide.

But he considered his work in Poland more important. He designed the interior decoration and furnishings of the hall in the Kraków Chamber of

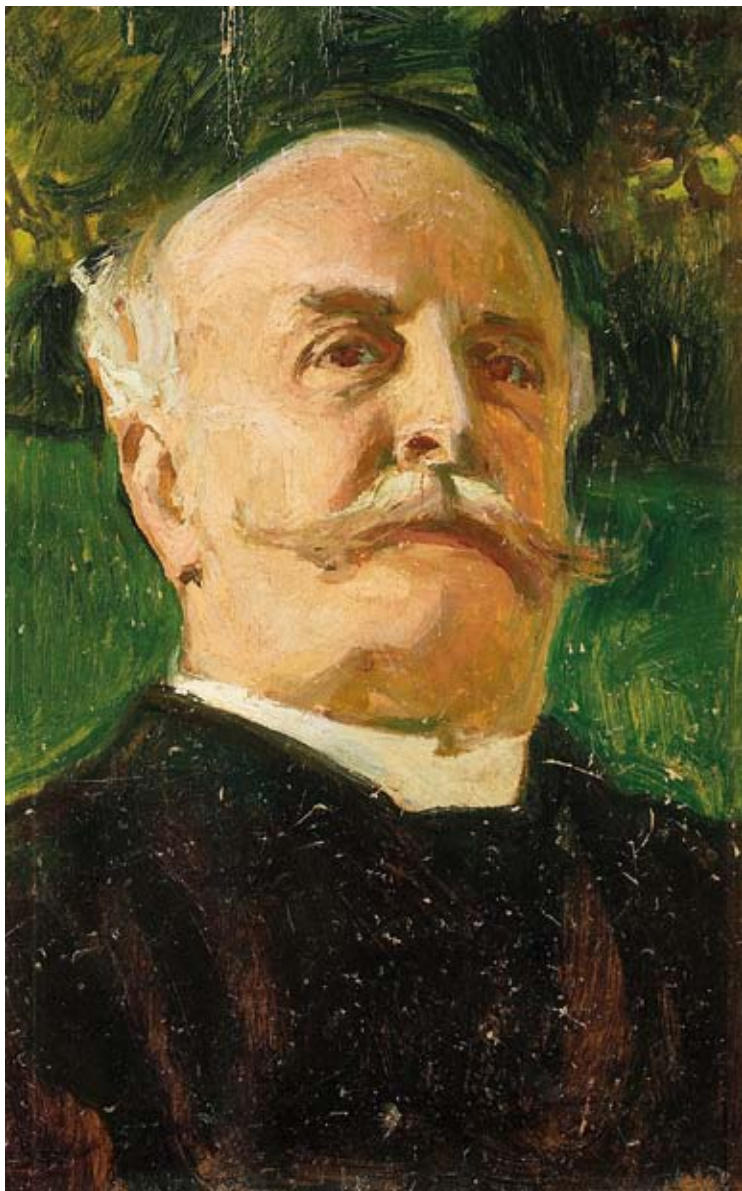
Handlowej i Przemysłowej w Krakowie – dekoracja i wyposażenie (1906–1907). Witraże Józefa Mehoffera, zawsze bogate w warstwie treściowej, pod względem malarskim odznaczają się klarowną kompozycją całości, szczerze wypełnioną bogactwem barw i form, a także wyszukany doborem ozdobnych detali i ornamentów oraz celnie ujętymi postaciami. Znaczenie artystyczne ma także ekspresja rysunku ich ołowianych spoin. Podobne walory, przy całej odmienności medium, mają Mehofferowskie polichromie, jak na przykład malowidła w Skarbcu katedralnym na Wawelu o romantycznej narodowo-religijnej treści (1901).

Józef Mehoffer tworzył do końca życia. Pomimo ciężkich wojennych przejść już w 1945 roku wystawił w Pałacu Sztuki swoje prace z owych ostatnich lat. W dawnym domu malarza przy ul. Krupniczej 26 w Krakowie istnieje upamiętniające go muzeum – Dom Józefa Mehoffera, Oddział Muzeum Narodowego w Krakowie.

Anna Zeńczak – historyk sztuki, w latach 2000–2013 kustosz w Domu Józefa Mehoffera, Oddziale Muzeum Narodowego w Krakowie. Autorka wielu wykładów i opracowań, a także wystaw poświęconych temu artyście, wśród których szczególnie znacząca była zrealizowana we współpracy ze stroną francuską wystawa w Musée d’Orsay w Paryżu pt. *Józef Mehoffer (1869–1946). Un peintre symboliste polonais* (2004).

Commerce and Industry (1906–1907). You can also see his work in Wawel Cathedral. All of his stained glass has a rich subject-matter and a distinctive, pictorial composition full of colours and shapes, a meticulous selection of decorative detail and a fastidious arrangement of the figures. He treated the lead lines making up the framework of his stained-glass designs as an important component contributing to the artistic quality of the entire composition. Similar features may be observed in his polychromies – despite the different medium – such as the murals in the Treasury of Wawel Cathedral (1901). Mehoffer was active to the end of his life. Despite the ordeals endured during the Second World War, when it was over in 1945 he exhibited the work done in those last years in Kraków’s Palace of the Arts. Mehoffer’s house, Number 26 on the Krupnicza, now accommodates a museum dedicated to him, organised as a separate department of the National Museum in Kraków.

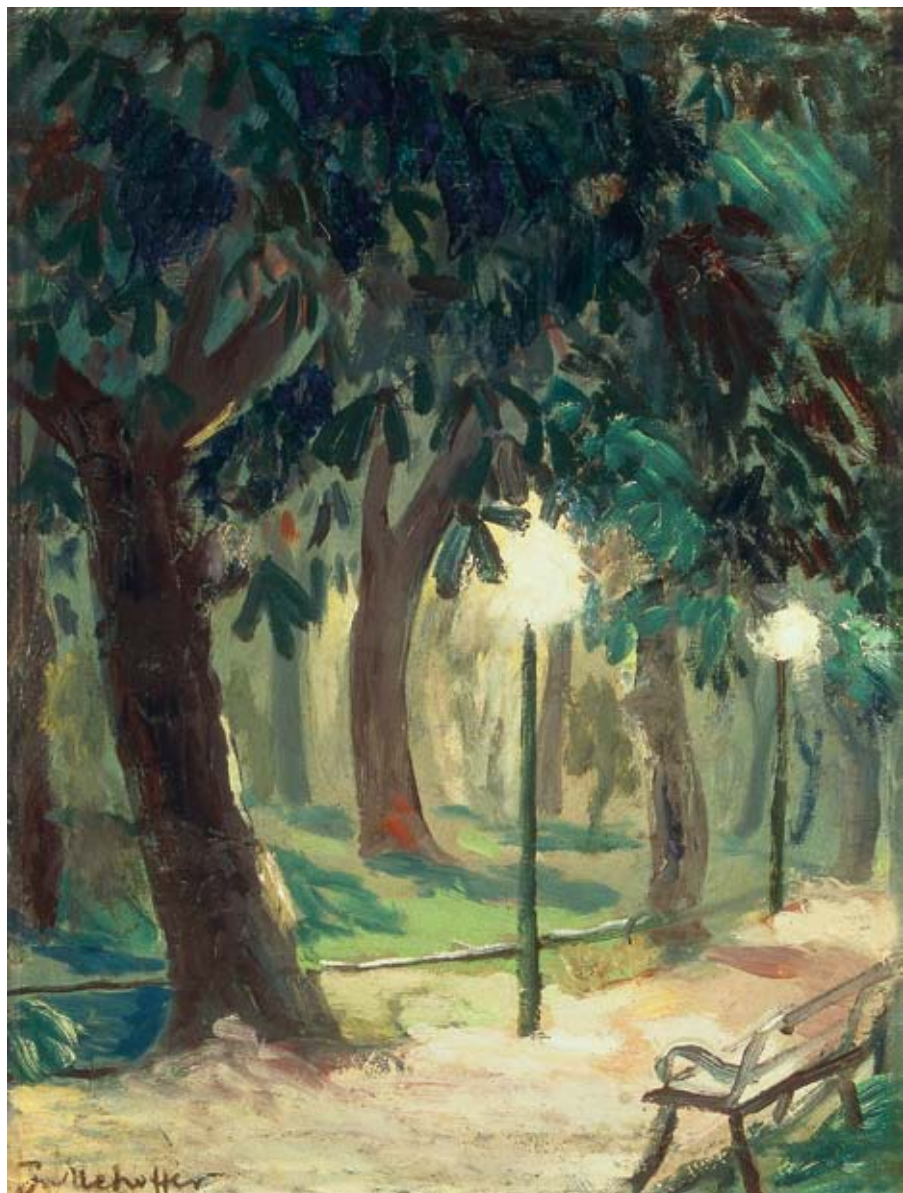
Anna Zeńczak – art historian, curator of Józef Mehoffer House (a department of the National Museum in Kraków), 2000–2013. Lecturer and author of numerous books and articles, and designer of several exhibitions on Mehoffer. A particularly noteworthy exhibition she arranged was *Józef Mehoffer (1869–1946). Un peintre symboliste polonais*, organised jointly with the Musée d’Orsay, Paris, and held in that museum in 2004.

Portret Juliusza Kossaka

Portrait of Juliusz Kossak

przed/before 1899, olej na dykcie/oils on hardboard, 23,5 × 15,5 cm

Dziwny ogród
The Strange Garden

1903, olej na płótnie/oils on canvas, 222,5 × 208,5 cm

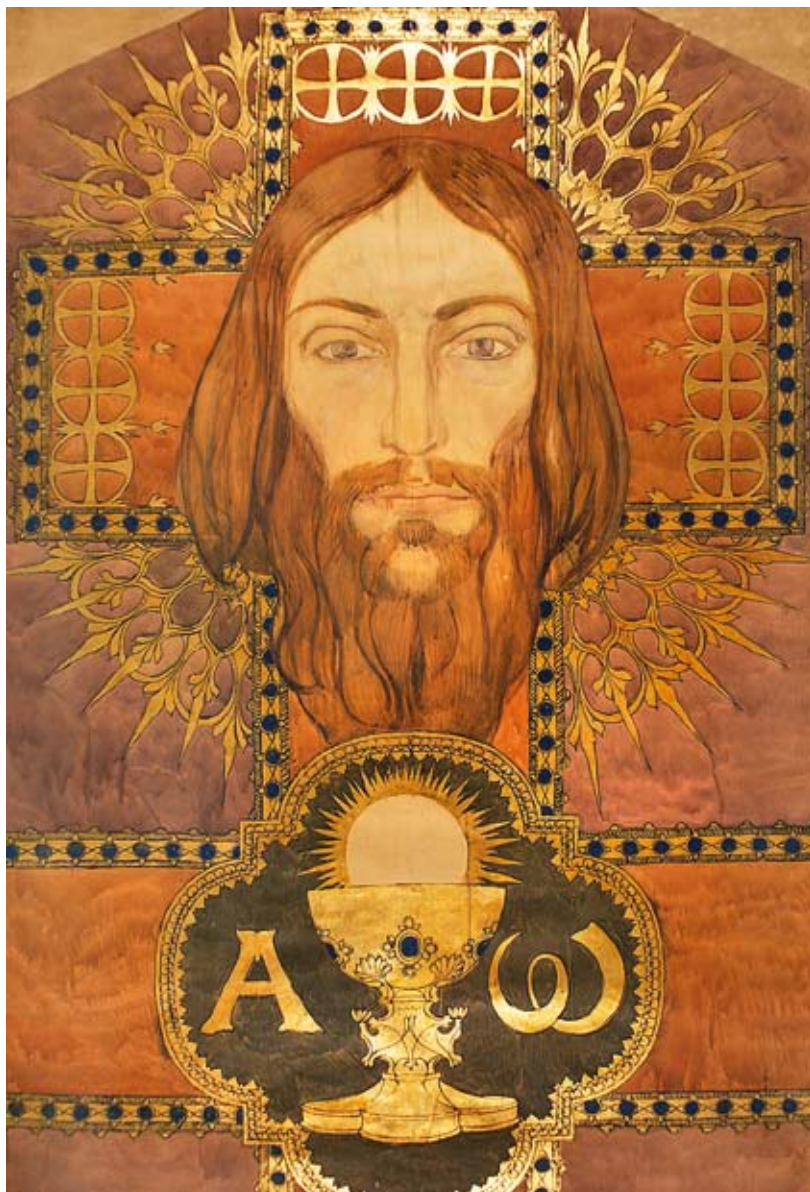

Na letnim mieszkaniu

In the Summer House

1904, olej na płótnie/oils on canvas, 150 × 80 cm

Głowa Chrystusa, projekt polichromii skarbcza katedry na Wawelu

Head of Jesus, polychromy design for Wawel Cathedral Treasury

1901, akwarela, pozłota na kartonie/watercolours and gold leaf on cardboard, 345 × 199 cm

Madonna w otoczeniu aniołów, fragment kartonu do witraża *Matka Boska Zwycięska*
 Madonna and Child with Angels, detail from the cartoon for the *Our Lady of Victories*
 1897

« Ojczyzna (Helvetia), karton do witraża *Matka Boska Zwycięska*
 The Native Land (Helvetia), cartoon for the *Our Lady of Victories* stained-glass window
 1897, akwarela, gwasz na papierze/watercolours and gouache on paper, 681,5 × 173,7 cm

< Wojownicy, karton do witraża *Matka Boska Zwycięska*
 The Warriors, cartoon for the *Our Lady of Victories* stained-glass window
 1897, akwarela, gwasz na papierze/watercolours and gouache on paper, 687 × 172,7 cm